

Etorriko direnak

Herria ezagutzen

6

Kenpejar

Juntarion

Koldo Mitxelena

Xabier Daskoaga

ARGITARATZAILEA: Errenteriako Udala. Euskara Zerbitzua

EGILEA: Hik Hasi Euskal Heziketarako Aldizkaria (Arantxa Urbe)

MAKETAZIOA: **antza** Komunikazio Grafikoa

ILUSTRAZIOAK: Juan Luis Landa

ARGAZKIAK: Errenteriako Udal Artxiboa, Fomento Cultural, Oiarso Auzo Elkarte, Luis Elberdin eta Hik Hasi

L.G: SS-1256-2009

Inprimatzailea: **antza** Komunikazio Grafikoa

OHARRA:

8. orrialdeko ilustrazioa Jon Graziak egina da.

70eko hamarkadaren amaieran, biztanleen

% 40, 20 urtetik beherakoa zen.

% 10 gutxitu zen.

% 30 langabezia zegoen.

Herritarrek hainbat esparrutan
gogor hasi ziren lanean.

Kultura mugimendu bizi eta
indartsua sortu zuten.

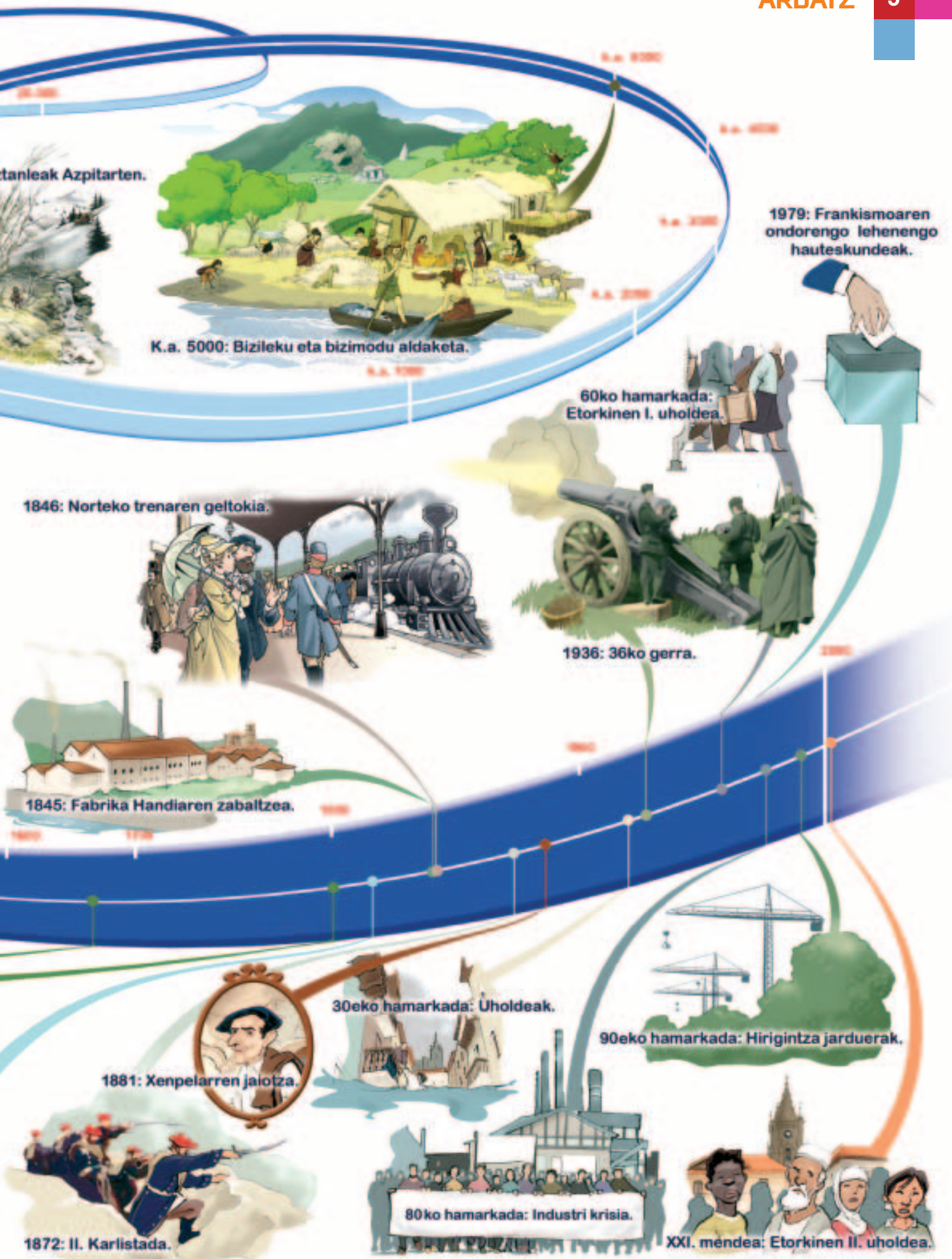
Herria, industrialari izatetik
bizileku herrira igarotzeko
eraldaketan hasi zen.

**Behatu
argazkiak
Zer dakizu
horiei buruz?**

➔ Nola sortu ziren gure lurrak eta mendiak?

.....

.....

➔ Nola dugu ordukoaren berri?

.....

➔ Zein izan zen herriko lehen biztanleen bizitokia?

.....

➔ Nola irudikatzen duzu haien bizimodua?

.....

.....

Giroa epeldu zuenean, kobazuloak utzi eta beste bizitoki batzuk eraiki zituzten. Non? Zein aldaketa izan zituen beraien bizimoduak?

.....

.....

.....

.....

➔ Zein monumentu megalitiko ditugu herrian?

.....

.....

Ezabatu historiaurreko garaiari ez dagozkion hitzak:

Zein eragin izan zuten erromatarrek gure bailaran?

.....

.....

.....

.....

.....

Zein lau auzok osatzen zuten Oiarzun bailara?

ELIZALDE
UGALDETXXO
ALTZIBAR
ORERETA

ITURRIOTZ
LEZO
ALTZA
ORERETA

ELIZALDE
LEZO
ORERETA
ITURRIOTZ

ALTZIBAR
ITURRIOTZ
ELIZALDE
ORERETA

Gaztelako erregek Hiri-gutuna eman zion Oreretako auzoari. Zein aldaketa eragin zituen horrek eta zein agindu ezarri zituen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zein ziren, zure ustez, Erdi Aroan herriak zituen bereizgarri nagusienak?

.....

.....

.....

.....

Nola bizi ziren garai hartako herritarrek?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ba al dago Erdi Aroko elementuren bat gure herrian? Ikertu eta ipini ahal dituzun guztiak!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

➡ Zer esango zenuke marrazki hori ikusita?

.....

.....

.....

.....

.....

➡ Eta beste honi buruz?

.....

.....

.....

.....

.....

➡ Nolakoa izan da gure herriaren garapena Erdi Arotik gaur arte?

.....

.....

.....

.....

.....

 Kontatu zure auzoko jatorriari eta garapenari buruz dakizuna.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Auzoko klik!

✕ Hainbat faktorek eragin zuen herrian industria hain indartsu errotzeko. Markatu zeintzuk.

☐ Itsas portua zuen.	☐ Mugatik gertu zegoen.	☐ Baserrietan ez zen nahiko lanik.
☐ Aireportutik hurbil zegoen.	☐ Dirudun jendea zegoen.	☐ Boterea ematen zuen.
☐ Lehengai asko zituen.	☐ Orube asko zeuden.	☐ Modernizatu nahi zuten.
☐ Kea gustukoa zuten.	☐ Errepidea igarotzen zen.	☐ Bertan ekoiztu nahi zuten.

➡ Zein ondorio izan zituen industrializazioak herrian eta herritarrengan?

.....

.....

➡ Gogoratzen al duzu zein lantegi zeuden herrian?

.....

.....

Lehenagoko argazkia duzu hor, ezabatu ez dauden elementuak. Ipini beste aldean gaur egun zer dagoen haren lekuan.

Asmatuko al zenuke aukeren artean zein den egokia?

Hainbat urtetan hondamendiak izan ziren gertakari naturalen ondorioz:

- ☐ Lurrikarak eta uholdeak.
- ☐ Uholdeak.
- ☐ Sumendiak.

Oiartzun ibaiaren arroa desbideratu zuten:

- ☐ Udal langileek.
- ☐ Ingeniari trebe batzuek.
- ☐ Langile batailoietako jendeak.

Gure herriko mendiak dira:

- ☐ Urdaburu, Bianditz.
- ☐ Zaria, Arramendi.
- ☐ Jaizkibel, Bizarain.

Udalerriko errekek isurtzen dira:

- ☐ Bidaso ibaira.
- ☐ Oiartzun ibaira.
- ☐ Oiartzun eta Urumea ibaietara.

Azken hamarkadetan baserri gehienak:

- ☐ Desagertu dira.
- ☐ Berreraiki dira.
- ☐ Landetxe bihurtu dira.

Zein gerratan eraiki zituzten San Marko eta

Txoritokieta gotorlekuak:

- ☐ I. Mundu Gerran.
- ☐ Karlistadetan.
- ☐ Gerra Zibilean.

Gure jairik nagusienak dira:

- ☐ Danborrada.
- ☐ Halloween.
- ☐ Madalen jaiak eta inauteriak.

Ez da gure herriko kirol elkarte baten izena:

- ☐ Touring.
- ☐ Easo.
- ☐ Beti-ona.

Aspalditik bertako ohitura dugu jatea:

- ☐ San Blas opila.
- ☐ Errege opila.
- ☐ San Marko opila.

Ez da gure herriko bertsolaria:

- ☐ Xenpelar.
- ☐ Saiburu.
- ☐ Bilintx.

Sorkun

Jon Maya

Juan Bautista Olaizola

Mariasun Landa

Xenpelar

Jautarkol

Koldo Mitxelena

Xabier Olaskoaga

Arantza Idiazabal

Juan Luis Landa

1569ko urtarrilaren 5a:

Predikatzaile euskaldunaren bila

Gillen Tolosa herriko bikarioak agintariei eskatu die predikatzaile euskalduna bilatzeko, urtero legez, garizumako sermoia euskaraz esan dezan. Izan ere, urtero Donostiako San Telmo monasterioko apaiza etortzen den arren, oraingoa gazte-laniaz soilik mintzatzen denez, ezin du euskarazko sermoia eskaini herriko arima kristauen alde. Kontuan izan behar da herritar arruntek ez dakitela gaztelaniaz. Agintariei onartu dute bikarioaren eskaria, eta apaiz euskalduna bilatzeko eta dagokion limosna eta baimenak emango dizkietela gaineratu zuten.

1902: Euskara gain beheran

Joan den mendearen lehen herenean Añibarrok gure herria peto-peto euskaldunak ziren artean zerrendatu bazuen ere, egoera aldatzen ari da euskararen kaltetan. 1845ean bertako hizkuntza nagusia zen artean. Kultura ohituretan ekarri zituen aldaketek gain, mende amaieran gaztelaniadun etorkinen iritsierak kanpoko hizkuntza gehiago erabiltzea ekarri zuen.

Irudikatu urte horretan zein albiste eman ote daitekeen euskararen gainean eta idatzi.

2025:

1627: Gaskoiak eta Euskaldunak

Egun hauetan egiten ari den auzian hainbat herritarrek deklaratu dute. Lehen lekukoa, Pedro Lizarraga 36 urteko sanpedrotarra izan da. Pasaiaiko alde hori Donostiako eskumenekoa izanik, bertako populatzaileak Frantziako gaskoiak izan zirela adierazi du. Ondorioz, gaskoi hizkuntzak gaur arte

iraun duela adierazi du. Beraz, herri horretan edo Donostian gaskoiera hitz egiten ez duena eta ezagutzen ez duena, ez dela bertakoa adierazi du, jatorrizko hizkuntza eta sortzezkoa gaskoiera delako, Errenterian eta probintziako gainerako herrietan euskara den gisara.

1654ko azaroaren 11:

Kaputxindarren komentuan fraide euskaldunik ez

Udalak bere protesta azaldu du Kaputxindarren komentua Aragoikoren mende utzi dutelako eta hango fraideak ekarri dituztelako. Era berean, gogorarazi du aipatu komentua zabaltzeko baldintza bertan euskaraz konfesatzea eta predikatzea izan zela; hori baita herrikoen eta inguruko

hizkuntza, eta komentua herrian errotzearen arrazoiak.

Udalak, bestalde, kaputxindarrei eskatu die komentua sorreran izan zituzten helburuei eusteko, eta, horretan, Gaztelako eta Aragoiko fraideek ezingo dute alemandarrek baino ekarri handiagoa egin.

1863: Bonapartek sailkatua

L.L. Bonapartek gure herriko euskara sailkatu du. Haren arabera, euskara gipuzkoarra da, ekialdeko dialektoa eta Hernaniko aldaera duena.

1941eko otsaila:

Debeku sorta euskararentzat

Mojen eskola salatu dute han barruan euskal izenak erabiltzen direlakoan.

1936an gerra hasi zenetik igarotako urteak gogorak izan dira euskararentzat. Izan ere, bata bestearen atzetik etorri dira euskararen gaineko debekuak eta haren kontrako aginduak.

Gogora dezagun lehen debekua, 1936ko abenduaren 23koa izan zela: euskaraz zeuden edo Espainiako batasunari mehatxu egiten zioten kartelak kentzekoa.

1937ko ekainaren 9an, Carmelo Recalde alkateak berak herritar bat salatu zuen beste bati euskal izenaz deitu ziolako. Urte bereko urriaren 15ean hilobietako euskal inskripzioak kentzeko agindu zuten.

1939tik aurrera salaketa eta isun ugari izan zen euskal izenak erabiltzeagatik.

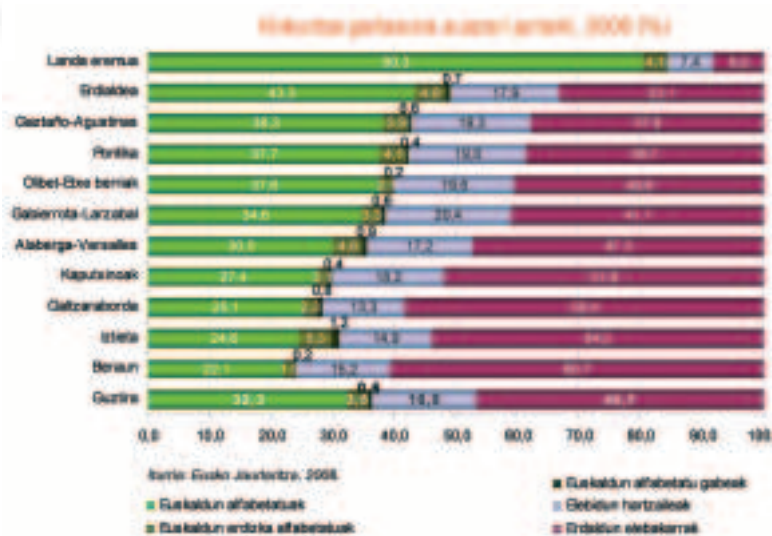
Usteak erdi ustel izaten omen dira... Horregatik, oso garrantzitsua da hizkuntzen gaineko neurketak eta datu bilketak gitea. Jarraian dituzu horietako batzuk, ea zer iruditzen zaizkizun!

	1986		2001		2006			
	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%
Elebidunak	9.705	23,4	12.096	32,5	12.915	36,4		
Elebidun hartzaileak	5.329	12,9	7.701	20,7	6.018	16,9		
Erdaldun elebakarrak	26.417	63,7	17.464	46,9	16.588	46,7		
GUZTIRA	41.451	100	37.261	100	35.521	100		

Iturria: Eusstat, 1986; Cundegia, 2001;
Eusko Jaurlaritzan, 2006.

Iturria: Eusstat, 1986; Eusko Jaurlaritzan, 2006. Alde Zaharra Erdialdearen elkarrekin zuten 2006ko neurketan.

	1986	2006	20
Landa eremua	86,3	84,4	
Erdialdea	34,4	48,9	
Gaztaño-Agustinak	24,8	42,8	
Pontika	21,6	42,2	
Olibet-Etxeberrieta	25,0	39,9	
Gabierrota-Lartzabal	25,0	38,5	
Alaberga-Versalles	31,6	35,5	
Iztietia	18,2	31,1	
Kaputxinoak	11,0	29,9	
Galtzaraborda	17,7	28,2	
Beraun	10,7	24,2	
Alde Zaharra	44,7		
GUZTIRA	23,4	36,4	

Uste zenituen modukoak al dira datuak?

Zerk harritu zaitu?

Non espero zenituen hobeak/okerragoak?

LEKUA	EUSKARAZ	ULERTU DU	GAZTELANIAZ

NESKAK

Amarekin Aitarekin

MUTILAK

Amarekin Aitarekin

AUKERATZEKO ARRAZOIAK

Euskararen gorakada jende askok egindako euskaraz bizitzeko ahaleginari esker gertatzen ari da. Euskarak aurrera jarraituko badu ezin gara lo egon. Elkarte hauek ez daude lo, eta zu?

LAU HAIZETARA EUSKALDUNON ELKARTEA

1992an sortu zen euskararen normalizazioaren alde eta herriko hizkuntza-komunitatearen trinkotzearen alde lan egiteko.

Hainbat arlotan garatzen du bere jarduna:

Kultura: Xenpelar Bertso Eskola; bertsolaritza irakatsi eta sustatzeaz gain, hainbat bertso saio eta lehiaketa antolatzen ditu urtean zehar: bertso-paper lehiaketak, sariak, gazteen bertso-afaria eta jai egun berezietako saioak; Santa Ageda eta Urte Zaharreko koplak; Gaztain erre jaia; Olenzero eta Mari Domingiren etorrera; Madalenetako pegatina lehiaketa eta abar.

Euskalduntzea: euskaldun berriak eta euskaldun zaharrak elkartu eta euskaraz aritzeko aukera izan dezaten “Mintzalaguna” egitasmoa.

Haur eta gazteak: “Eskolatik kalera” haur eta gaztetxoek eskola-orduz kanpoko jarduerak euskalduntzeko egitasmoa.

Kanttalen etxea,
Santsoenea kalea 2, 1.
www.lauhaizetara.net
bulegoa@lauhaizetara.net

EUSKAL HERRIAN EUSKARAZ

Herritarren artean euskalduntzearen aldeko sentsibilizazioa sustatzea eta euskaraz bizitzeko ilusioa eta grina sortzea du helburu, hizkuntza erasoei erantzunez eta mezu erdaldunak neutralizatuz. Bestalde, euskararen ofizialtasun osoa eskatzen dute Euskal Herri osoan.

Garrantzi handia ematen diete euskaraz bizitzeko hautua egiteari eta hura indartzea funtsezkoa dela pentsatzen dute. Bide horretan, egitea bezain garrantzitsua dute eragitea.

Hizkuntza eskubideen defentsa eta aldarrikapena egiten jarraitu nahi dute. Bide horretan, hainbat esparrutan lan egiten dute: udal, osasun eta justizia administrazioetan, irakaskuntzan, merkataritzan, norbanako mailan eta herri hedabideen alorrean, esaterako. Horretarako, euskararen ezagutzaz gain, erabileraren bermea ezinbestekoa dela iritzirik, urtean martxan jarritako Euskaraz Bizi dinamikari sostengua ematen diote.

www.ehe.euskalherria.org
orereta@euskalherrianeuskaraz.org

UDALEKO EUSKARA DEPARTAMENDUA

Udalerriaren hizkuntza-normalizazioan garrantzi handia du: Goi-mailako erakundearen eta herritarren arteko zubia delako; Udal mailako hizkuntza-politika berezkoa egituratzeko ahalbideak dituelako; herritarren artean eta hizkuntza-normalizazio mailan eredu izan daitekeen garrantzizko erakunde nagusia delako; legeak ere hala agintzen duelako.

Hala, Udalaren hizkuntza-politikak eredu eta eragile izan behar du udalerriko beste sektore guztientzat.

Hainbat egitasmo antolatu edo babesten ditu: irakaskuntza, euskalduntzea-prestakuntza, familia transmisioa, administrazioa, teknologia berriak, lan mundua, aisia, kirola, komunikabideak eta kulturgintza eremura bideratutakoak.

Herriko enparantza z/g.
euskara@errenteria.net

Ezagutu ditugu herriko hainbat elkartek euskararen ezagutza eta erabilera sustatzeko egiten dituzten ekintzak. Proposatu zuk ere beste bat. Zehaztu non eta nola burutu.

Etengabe zein hizkuntzatan aritu erabakitzen ari gara.

Nolako harremana dut nik euskararekin? Noiz eta norekin erabiltzen ote dut... Ikus dezagun!

Idatzi azken aldian egin dituzun 6 gauza gustagarri edo dibertigarrienak... adi! Euskaraz izan bada gorritz idatzi, gaztelaniaz izan bada urdinez.

.....

.....

Ikastetxeko eremu bakoitzean egindako neurketen emaitzak:

	Sarrera irteera tarteetan	Jolasgaraian	Jangelan	Autobus geltokian
Euskaraz / Gaztelaniaz				

Hona lau lagun:

Hona lau leku:

Lagunekin

Beti gaztelaniaz

la beti gaztelaniaz

la beti euskaraz

Batean zein bestean

Beti euskaraz

Non / Norekin

Beti gaztelaniaz

la beti gaztelaniaz

la beti euskaraz

Batean zein bestean

Beti euskaraz

Askotan ohituraz hitz egiten dugu lagun batekin euskaraz edo beste batekin gaztelaniaz. Horregatik, batzuetan, euskaraz badakitenekin ere gaztelaniaz aritzen gara. Ohiturak!

Erraza ote da ohiturak aldatzea? Proba dezagun!

NIRE ERRONKA:

Norekin egingo dut?

Zein da abiapuntua?

Zenbat egingo dut? ☐ Guztia ☐ Gehiena ☐ Batzuetan

Zein izango da urrats zehatza?

Lortu al dut?

Hainbat etorkinek lortu dute euskaraz ikastea. Ezagutzen al duzu inor? Kontatu bere historia:

.....

.....

.....

.....

PROIEKTUAREN IZENBURUA:

Egileak:

Nori zuzenduta:

Aurkezpen mota:

Iraupena:

Erabilitako bitartekoak:

Sinopsia:

Gidoia:

IRAGARKIA

Nor ginen badakigu, izaten ari gara... baina nor izango gara?

➡ Egin dezagun hamar urte aurrerako jauzia. Zenbat urte izango dituzu?

..... ikasten aritu nahiko nuke.

..... lanean aritu nahiko nuke.

➡ Nolako harremana izan nahiko zenuke udalerriko ingurumenarekin?

.....

➡ Zein elkarte edo esparrutan gustatuko litzaizuke aritzea?

.....

➡ Zer uste duzu gertatuko dela biztanleekin: gehitu egingo dira edo gutxitu? Biztanle kopuruak handitzen jarraitzen badu herriak handitu egin beharko du. Norantz uste duzu handituko dela?

.....

.....

➡ Zer proposatuko zenuke herritarren bizi-kalitatea hobetzeko?

.....

➡ Nolakoa irudikatzen duzu izango direla gure udalerria eta herria 10 urte barru?

.....

.....

.....

➡ Nolakoa gustatuko litzaizuke izatea?

.....

.....

.....

.....

.....

Hor duzu herriko gaur eguneko mapa. Zuri-beltzean dago, nahi duzun kolorea izan dezake: berdea, grisa, iluna... nahi duzuna bota eta eraiki dezakezu!!!

 Zein uste duzu direla gure herriak dituen arazo larrienak? Saiatu ahalik eta esparru gehienak kontuan izaten.

 10 urte barru alkate bazina, zein konponbide emango zenieke?

 10 urte barru herrian bizitzen ikusten duzu zure burua?

 Herriz aldatzekotan, nora joango zinateke?

 Eta auzoz aldatzekotan, nora?

Antzinean Urumea ibaitik Bidasora bitarteko lurrek osatzen zuten gure bailara. Ondoren, Pasaiatik Irunera bitartean. Mendeetan zehar zatituz joan da bailara, herri bakoitzak bere bidea egin duelarik bere aldetik garatuz eta indartuz.

Orain, zenbait gauzatarako, berriro elkartzen ari dira: Oarsoaldeako Garapen Agentzia, HITZA-ko egitas-moa: OARSO-BIDASOk HITZA eta abar.

 Etorkizun oparoagoa izan dezagun, nola irudikatzen duzu egin beharreko lana: elkarlanean ala bakoitza bere aldetik. Zergatik?

Asmatu logo bat eta lema bat etorkizuneko gure herriarentzat.

Herria ezagutzen

1
2
3
4
5
6

Nor ginen
Itsas bazterrean
Handituz
Gure altxorra
Orain, gu!
Etorriko direnak

www.ondarea-errenteria.net

Errenteriako Udala

